

אֲבֵרָה הַיְּהוּדִים הוּא יִרְחַם עִם עַמּוּסִים וַיִּזְכּוֹר בְּרִית אֵיתָנִים.
וַיִּצֵּל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשְּׁעוֹת הָרָעוֹת...

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

הגיליון מוקדש בכאב רב לעילוי-נשמתו של מורי-חמי, לב רחום וחונן, אהב את התורה בכל ליבו, נפשו ומאודו, הרב יוסף ב"ר אברהם ז"ל, אותו אהבתי בכל ליבי. ת. נ. צ. ב. ה.

אחרי-קדושים

תשפ"ה

גיליון מס'

736

שְׁנִים בַּמִּדְבָּר

1.

ואת שבתותי תשמורו. סמך שמירת שבת למורא אב, לומר אף על פי שהזהרתיך על מורא אב, אם יאמר לך חלל את השבת - אל תשמע לו. וכן בשאר כל המצוות (רש"י ויקרא יט, ג)

התורה מציבה כללים ברורים באשר ל'עשה' ו'לא תעשה' במצוות הידועות כדוגמת כיבוד אב ואם וכדומה: גם כאשר ישנה מצווה לכבד אב ואם - והיא מצווה מהחמורות - הרי שהיא צריכה להיות ברוח "אני ה' אלוהיכם", כלומר: מתוך הבנה שהערך העליון הוא קיום צו הבורא, בבחינת: "דברי הרב ודברי התלמיד - דברי מי שומעין".

למעשה גם מצוות כיבוד אב ואם - כמו גם מצוות השבת המוזכרת בפסוק זה - הפכו לערכים אוניברסליים, אבל אצל העם היהודי מדובר בצו אלוהי, כך שההסתכלות על מצוות אלו הינה מרוממת בהרבה (השוני כמובן יהיה במקרים של דילמות כגון שאב ואם מצווים, חלילה, לעבור על צו הבורא).

בכל הקשור לצווי-התורה - הבהירות שולטת. בכל צומת דרכים ישנה הכרעה ברורה, בחינת דעת-תורה, ולא כל אחד יעשה כראות-

עיניו.

דוגמא מצוינת נוספת ניתן לקבל בדילמה מעניינת שמופיעה בגמרא (בבא מציעא סב, א):

שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון של מים. אם שותין - שניהם מתים; ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב. דרש בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו. עד שבא ר' עקיבא ולימד: 'וחי אחיך עמך' - חייך קודמים לחי חבריך

אם היו מציבים בפנינו את הדילמה המייסרת הזו - סביר להניח שהיינו מדברים על 'ואהבת לרעך כמוך'. הרי אין מעשה הרואי, לכאורה, מאדם שמסכים למסור נפשו למען האחר.

לא כן סובר רבי עקיבא. "חייך קודמין". בדילמה מורכבת מעין זו - יש לנו הלכה פסוקה לאורה נלך.

2.

אין ספק שמדינת ישראל נמצאת בתוהו-ובוהו אידיאולוגי. כאוס של ממש. המוני דעות שאינם אלא 'כאבי-בטן' בעידן שאין רועה לצאן. הציבור הישראלי גועש כמרקחה סביב בליל עצום של דעות, שכל אחת מהן נאמרת בביטחון רב, כ'תורה מסיני'.

האחד טוען כי "חסימת כבישים - היא צורת המחאה. שכן אין מחאה בלי ערעור הסדר הציבורי". השני טוען כי "חסימת כבישים - זה לא צורת מחאה לגיטימית".

האחד טוען כי בציבור הישראלי "צה"ל הוא מחוץ למגרש הפוליטי. סרבנות לא לגיטימית כמחאה", ואילו השני טוען כי לא ולא - "צה"ל הוא חלק ממגרש המחאה.

בקיצור: המוני "דעות" בהלכות דמוקרטיה, מדינה ומה לא. ככה זה ב'הלכות' שבדו בני-האדם מליבם ומשתנים בקצב מהיר, לפי מצב-הרוח היומי.

המסקנה המתבקשת שרק התורה מתווה קו אידיאולוגי ברור, שלא מוביל לבלבול בדילמות מאתגרות, בהם המונים הופכים ל'מאן דאמר', ולמעשה איש הישר בעיניו - יעשה.

מדינת ישראל
נמצאת בתוהו-
ובוהו אידיאולוגי.
כאוס של ממש.
כצאן בלי רועה

הפנקסו של החנך

דילמות חינוכיות אקטואליות

א. י. פ.

ארבעה כוסות, ארבעה ציציות

נחלקו בגמרא (מנחות לז, ב) האם ארבעה ציציות מעכבות זו את זו, כדעת רבנן, או שמא לא, כדעת רבי ישמעאל. הגמרא מביאה כמה חילוקים מעשיים לפי שתי הדעות הללו: למשל, באשר לדין 'סדין בציצית' שהתירה תורה איסור כלליים בציצית: לדעת רבנן אם יש לו רק שלושה ציציות, אין כאן 'עשה' שידחה את הלא-תעשה; אולם לדעת רבי ישמעאל בהיות וכל ציצית הינה מצווה בפני-עצמה, הרי שגם שלושה יש בהם מצווה וכל אחד ואחד מהם דוחה את הלא-תעשה (ראה רש"י).

חילוק נוסף שמביאה הגמרא הינו לגבי חמישה כנפות: לדעת רבנן אין מצווה אלא בארבעה, שכן ציוותה תורה; אולם לפי רבי ישמעאל גם כנף חמישי מחויב בציצית, משום שאין הארבעה מעכבות זו את זו - והמשמעות הינה שכל כנף יש לו מצווה עצמית, ולכן גם בכנף החמישי כן (הדבר נלמד מריבוי מיוחד 'אשר תכסה בה'. ראה בהמשך הגמרא).

ולכאורה יש לתמוה תמיהה עצומה: הכיצד ייתכן שהתורה אמרה 'ארבעה גדילים תעשה לך' ומי ששם ציצית בכנף החמישי לא יעבור ב'בל תוסיף' כמו מי שיושן בשמיני-עצרת בסוכה וכדומה (ראה גמרא ראש-השנה כח, א).

בפרט יש להקשות לאור מה שלמדנו מה'שאלת אריה' (סימן מ"א) כי גם לרבי ישמעאל, העוטה על שלושת הכנפות ציציות עובר ב'בל תגרע', ולכאורה מדוע שלא נאמר, בדרך זו, שבחמישה עובר ב'בל תוסיף'! (והיה אפשר ליישב שלכן ישנו ריבוי מיוחד לשם כך).

ואפשר - ויסוד לזה מצאתי לשמחתי בספר 'קרן אורה' - כי גם לרבי ישמעאל, למרות שמשמע מרש"י כי מדובר בארבעה מצוות נפרדות שכל אחת מצווה בפני-עצמה היא - הרי שגם לדעתו ישנה שייכות בין ארבעת המצוות הללו. שהרי כרכתם התורה כאחת.

וייראה להסביר זאת בדרך דוגמא ממה שמצינו בגמרא (פסחים קח, ב) לגבי מצוות שתיית ארבעה כוסות בליל-הסדר שתיקנו חז"ל, שהגמרא אומרת שם שאין חשש למזיקין של 'זוגות' בכך, משום ש'כל חד וחד מצווה בפני-עצמה היא'. והן הרי יודעים אנו כי למעשה חז"ל תיקנו לשתות ארבעה כוסות (וראה רש"י על-אתר שדן להלכה כאשר לאדם אין אלא כוס אחת - האם מחויב לשתותה, או שאין בכך שמץ של מצווה כלל וכלל), והגדר של התקנה הינו שאמנם ישנה מצווה שתייה עצמית של כוס וכוס - כל אחד במקומו - אך צורת המצווה השלמה היא שתיית ארבעה כוסות, הגם שכאמור הגדרת המצווה הינה שתיית כל כוס וכוס.

בדרך זו היה אפשר להעתיק וללמוד גם מצוות 'ארבעה' אחרת: מצוות ציצית בד' כנפות לדעת רבי ישמעאל: הן אמנם שלמעשה כל אחד ואחד מהכנפות מצווה עצמית היא, מכל-מקום צורת המצווה היא ארבעה. בעזרת השם בשבוע הבא נעסוק בזה עוד.

חזיתי לרבי מאיר

סיפור עלום - ומופלא - שיש בו מסר חינוכי כביר

הגאון רבי תננאל כהן שליט"א
ראש מוסדות 'חכמת רחמים'

אספר לכם סיפור עם מסר חינוכי מאלף.

זה היה לפני עשרים ושש שנים.

בן-משפחה קרוב שלי היה לומד בת"ת 'איש מצליח', והיו לו קשיים ונסיונות, המצב בבית היה מתוח מאד.

אמא שלו אמרה לי: "בבקשה, קח אותו לרב". ביקשתי ממורנו ראש הישיבה הגאון רבי מאיר מאוזו זצוק"ל, והוא השיב לי: "תבוא בשמחה".

היו מסיימים אז בשעה ארבע את השיעור. בשעה חמש הבאתי אותו לרב, הרב דיבר אתו, דרש בשלומנו בנועם: "מה שלומך? איך אתה מרגיש?" ואז הרב אמר לי: "תראה, כשאדם לומד כשהוא ילד, הוא זוכר; היום אני מבוגר וקשה לי לזכור, אני לא זוכר כל-כך מה שאני לומד. אבל כשהייתי ילד, מה שלמדתי - אני לא שוכח". אמר לו הרב: "חבל, אתה ילד, אתה יכול ללמוד הרבה. מה אתה אוהב? סיפורים?" אמר לו הילד: "נביא".

אמר לו הרב: "אין בעיה, אתה תלמד אתי חברותא, נלמד פעם בשבוע חברותא בנביא ביחד".

"בשביל להראות לך כמה יש זכרון לאדם כשהוא ילד", המשיך ראש-הישיבה, "אני רוצה שתעשה לי מבחן על התנ"ך, והמבחן יהיה בצורה כזאת: הנה, קח תנ"ך, תפתח אותו, תגיד לי מילה אחת מהפסוק, ואני אשלים לך את כל הפסוק. לא משנה איזה נביא, איזה פרק, איזה פסוק. כל הניקוד של כל הפסוק, ואת כל הטעמים של כל הפסוק.

הייתי נוכח במקום. ישבתי שם, והילד פותח ואומר מילה, והרב אומר לו: פרק פלוני פסוק

פלוני, והוא המשיך לו את כל הפסוק, אמר לו מה הניקוד של כל הפסוק, ומה הטעמים של כל הפסוק. ואף אמר לו: "אם תרצה, אני אסביר לך למה מנוקד בצורה הזאת ולא הזאת...". עשה ככה שלש פעמים, אחרי שלש פעמים אמר לו: "אתה רוצה עוד לבחון אותי או שזה מספיק?"

אמר לו הילד: "הרב, זה מספיק".

אמר לו הרב: "עכשיו נלמד חברותא ביחד, תבוא פעם בשבוע ונלמד".

את ההמשך האחיין שלי סיפר לי, וכה שח:

כל יום רביעי אני מסיים את הלימוד בת"ת בשעה ארבע-חמש אחה"צ, ואני הולך לבית של הרב ללמוד אתו חברותא בנביא.

הוא מגיע לרב, והרב מקבל אותו בסבר פנים יפות, אומר לו: "חזיתי לך, ברוך הבא, בוא".

אמר לו ראש-הישיבה: "תשמע, אתה עכשיו תהיה הרב, ואני אהיה התלמיד. הנה השולחן שלי. אתה תשב בכסא, אני יושב לידך; ואתה תלמד אותי".

ואז הרב מושיב אותו לידו בכסא שלו, והוא קורא את הפסוקים. "אני הייתי מתבניש" - הוא מספר - "והרב היה עוזר לי. ובסיום הלימוד הרב אומר לי: נהניתי מאד מהשיעור, תבוא שבוע הבא גם כן...". ושבוע הבא הוא לא מפספס, הוא מגיע, והרב אומר לו: "טוב שהגעת, חזיתי לך". וכך חוזר המראה על-עצמו במשך שבעה שבועות תמימות. אחרי שבעה שיעורים היה לרב טיפול רפואי, ושבוע אח"כ הוא לא היה יכול וככה הפסיק הלימוד. והוא

הנער מספר לי שאחרי תשע-עשר שנים הוא נפגש עם הרב באיור אירוע, ואז הוא הציג את עצמו: "כבוד הרב, אני פלוני אלמוני". אמר לו הרב: "הו, אתה פלוני? אתה זוכר לפני תשע שנים שלמדנו יחד חברותא בנביא? איך אני מתגעגע לשיעורים האלה... איך נהניתי ללמוד איתך...".

אומר לי אותו בחרו (שכיום הוא אבא למשפחה) היו לי נסיונות קשים בחיים, כפסע לבין דברים קשים - אבל מה ששמר עלי והציל אותי - זו הדמות של מרן ראש הישיבה כשהוא אומר לי: "אתה הרב שלי ואני התלמיד, בוא נלמד יחד". הוא אומר: זה מה שהציל לי את החיים.

מה שרואים אנו מהסיפור הזה על מרן ראש הישיבה הרב מאוזו, זו: גאונות. ענווה. פדגוגיה. הכל יש בסיפור המופלא הזה. ממנו יראו וכן יעשו.

(על-פי עלון 'בית נאמן', פרשת תזריע-מצורע תשפ"ה)

ישיבת 'אור אלחנן'.

השבוע, קיבלתי ממנו מכתב, וכך הוא כותב אליי:

'אני מספר לכמה אנשים את הסיפור של ה'מיגו' שכבוד-תורתו סיפר לי. ובהשגחה מופלאה

אך-אמש למדתי סוגיא במועד קטן (כד.) ששמואל, כשנפטר רב - קרע עליו י"ב בגדים; אמר: 'אזל גברא דמסתפינא מיניה'. וכתב בתוספות הרא"ש שם, שהפירוש הוא: דכשהתיירא מרב - הוא למד את הסוגיות יותר טוב, כי פחד מהקושיות של רב. ואחר שמת רב - אינו מתיירא מאף אחד; וממילא הוא חושש שאינו לומד מספיק טוב, ויבוא לטעות בהלכה ולהחטיא את הרבים...

"האם זה לא ממש עניין ה'מיגו'? ... 'תודה רבה לכת"ר על הדברים הנפלאים ששולח לנו".

לאור מכתב ידידי הגאון שליט"א, שבתי והרהרתי בעניין זה, וכתבתי לו לחזק הדברים, וכן להכיר לו תודה על שמעוררני שוב להתבונן ולעמוד על דברי מרן ראש הישיבה זצ"ל; כי כבר אמרו חז"ל (מסכת עבודה זרה ה:): 'לא קאי איניש אדעתיה דרביה - עד ארבעין שנין'. כלומר: יש להמשיך ולהתבונן תמיד בדברי רבו, כי ודאי ימצא בהם חן אחר.

השגחה פרטית ולקחה בצידה.

(מעובד על-פי גיליון 'שער המלך', מס' 142, פרשת תזריע תשפ"ה)

ואז בא הכתוב

הקשר בין 'מיגו' לשיעור בישיבה הירושלמית, וסגירת-המעגל כעבור שנים

שח הגאון רבי מרדכי טולידאנו שליט"א - אב"ד ירושלים:

סיפרתי פעם (מאמר ההספד 'אבי אבי רכב ישראל ופרשיו'), כי אחת מן הדרישות שהיה דורש מרן ראש הישיבה רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל מאיתנו, האברכים בישיבתו - בין השאר - שיאמרו 'תבונה' (- מאמר פלפול) בסוגיה הנלמדת. עוד לפני אמירתן על פה - דרש בתנאי קודם למעשה: על המוסר לכתוב שיעורו, ולמסרו למשרד הישיבה, כדי שישוכפל ויחולק עותק לכל חברי החבורה השומעים.

כך אכן נהגנו בכולל שבראשותו: היינו מוסרים את המאמר בכתב יד למנהל הישיבה הרב אורי אזרחי שליט"א, ובמזכירות היו מדפיסים ממנו עותקים [סטנסיל], והיו מביאים את העותקים לישיבה באותו יום, לפני המועד הקבוע להתכנסות החבורה, ומסרום לעיון האברכים.

כשהגיע תורי למסור חבורה, הגעתי לסדר הבוקר בישיבה בשעה שמונה וחצי - שהיא השעה המיועדת לתחילת הסדר - כאשר להפתעתי, מרן ראש הישיבה המחכה בפתח ושעון בידו, כמשגיח על בוא האברכים בזמן בתחילת הסדר - פונה אליי: 'נו, איפה?' כשהוא מחווה בידיו ברמז, כשואל: היכן הם דפי החבורה?

לא הבנתי כוונתו; ושאלתי: "מה, איפה מה?"

ענה לי מרן זצ"ל: "נו, נו, המיגו!"

עוד-יותר תמהתי: "מה עניין מיגו לכאן? מהי כוונתו?"

או-אז השיב לי מרן בפיקחותו האופיינית לו: "אתה קורא לזה 'חבורה'; אני - קורא לזה 'מיגו'. אל תתמה מדוע: האם אתה חושב שיש מי שיקרא זאת לפני מסירתה? כנראה שאף אחד לא יקרא; אברכים חשובים הם, ועוסקים בתלמודם. אבל יש בזה 'מיגו': מתוך שיכול להיות שמישהו אחד כן יקרא זאת, ועלול להפתיע אותך בקושיה - אתה משקיע יותר, כותב יותר טוב ויותר קריא, ומסביר יותר..."

סיפרתי מעשה זה במעמד כבוד-התורה שנערך בהיכל הישיבה הקדושה עם מלאת שנה לפטירת ראש הישיבה, לידיד-נפשי עוד מאז, מימי שבתנו בשבת תחכמוני בישיבה המעטירה 'עטרת ישראל', בראשות מרן ראש הישיבה וחמיו מרן המשגיח הגאון הצדיק רבי מאיר חדש זצ"ל - הגאון רבי מרדכי סומפולינסקי שליט"א - מראשי

לתשומת ליבכם!

הגיליון לא יוצא במהדורת דפוס כלל. ניתן לקבל את הגיליון ללא תמורה - בשליחת דוא"ל

לכתובת: abyisrael@gmail.com

עכשיו) ולפתח אשליות בקרב הציבור.

3.

כולם אוהבים לדבר על התרגילים ה'מפוארים' של כוחות-הביטחון הישראליים. אם יורד גשם באיראן - ישראל עושה פרצוף של 'לא-מכחישה', כאומרת: ייתכן שגם זה קשור אלינו. הכל אפוף מיסתורין.

אבל למען האמת התרגילים הללו הם המיושנים ביותר שידענו אי-פעם: הם מחזירים אותנו לימי בגתנא ותרש שזממו להשקות את המלך אחשוורוש ב'רעל'. הכל נעשה בערמומיות שקטה. בלי הרבה רעש של מטוסי-קרב וכדומה.

נכון, צריך את האנשים 'מבפנים' שיעזרו, אבל מדובר בתכסיסים הכי-פשוטים.

החכמה שבפשטות.

תכסיסי בגתנא ותרש

אקטואליה מזווית יהודית:

3 נקודות למחשבה

1.

"אדם מוכן לקבל סיר מלא ביוזנות בשביל כפית אחד של כבוד..." כך התבטא מרן החזון-איש זי"ע.

הדוגמאות בהיסטוריה הינן ידועות: זה שגער באתון כי לא שמעה בקולו; זה שכולם השתחוו לו, ורק אחד לא השתחוה - והוא התמלא חמה בהפטירו: "כל זה איננו שווה לי..".

מתברר, עד כמה שזה אכן נשמע סוריאליסטי, שאדם מוכן לבזות את עצמו - כדי לקבל ליטרא של כבוד...

זה אולי המקרה שראינו במו-עינינו השבוע: ישראל 'מוכרחת' להגיב על התקיפה בשדה-התעופה הראשי שלה. אבל איזה אופי יש ל'תגובה' זו, המכונה 'מבצע' ויש להם גם שם, כאשר אמריקה הגדולה - המעצמה - כבר מנחיתה במשך חודשיים, מידי ליל, מכות עזות על החות'ים בלי לקרוא לזה 'מבצע'? וכי ישראל הינה מעצמה גדולה-יותר מאמריקה שהמכה שלה היא-היא שתכחיד את האויב המיושן בעל בתי-החימר מתימן? כנראה שלא. אבל מה לא עושים בשביל הכבוד הלאומי שנמצא בשפל.

כמה מוכנים אנשים להתבזות, בשביל ליטרא של כבוד...

2.

מבצע 'ה'הכרעה' של החמאס. הפעם, זה אמיתי. הפעם לא יהיה יותר חמאס. זהו, היו בטוחים. לכל מי שעניינם לו, הצהרות-רהב ישראליות שרק גורמות לנאיביות כאילו החמאס יעלה מן העולם. התמימים שבעינינו מפתחים ציפיות שיתבררו מהר-מאוד כאכזבות, וחבל.

הרי גם מי שעניי-בשר לו מתקשה לראות את המציאות כפי שהיא: עזה, בחלקה הגדול, חרבה, אבל חמאס נותר בעיקשותו כאילו דבר לא אירע. הרי כולם רואים כי ה'כח הצבאי' שכולנו תלינו תקוות גדולות - לא עוזר, והקב"ה מקשה את לב פרעה, והוא ממאן לשלח את החטופים מארצו.

אז בדיוק המבצע הזה הוא שישחרר את החטופים? לו יהי. בכל מקרה הפסיקו לחיות בדמיונות ולהאדיר את הכח (שלא הוכיח את עצמו עד

שבת בצפת

דירת 5 חדרים, ממוזגת, עם יחידת-הורים מפוארת, 11 מיטות, מרפסת 25 מ"ר עם נוף מרהיב לכל הכינרת והרי הגולן.
לפרטים, פל': 052769-7719

